

ІННОВАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОВГОСТРОКОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

INNOVATIVE PROVISION FOR LONG-TERM ECONOMIC SUSTAINABILITY OF ENTERPRISES

Бойко Г.Ф.

кандидат економічних наук, доцент,
Національний транспортний університет України

Компанець К.А.

кандидат економічних наук, доцент,
Київський національний торговельно-економічний університет

У статті розглянуто формування іноваційної діяльності підприємств у сучасних мінливих економічних умовах. Доведено, що в управлінській сфері інновації більшою мірою впливають на економічні показники, ніж техніко-технологічні інновації. Представлено системи управління іноваційними процесами. Запропоновано заходи щодо переходу підприємств на іноваційно-інвестиційну модель розвитку виробництва.

Ключові слова: іноваційний потенціал, іноваційно-інвестиційна модель, управління підприємствами, економічна ефективність, конкурентоспроможність.

В статье рассмотрено формирование инновационной деятельности предприятий в современных меняющихся экономических условиях. Доказано, что в управленческой сфере инновации в большей степени, чем технико-технологические инновации, влияют на экономические показатели. Представлена система управления инновационными процессами. Предложены мероприятия по переходу предприятий на инновационно-инвестиционную модель развития производства.

Ключевые слова: инновационный потенциал, инновационно-инвестиционная модель, управление предприятиями, экономическая эффективность, конкурентоспособность.

The article deals with the formation of innovation activity of enterprises in modern changing economic conditions. It is proved that in the managerial field, innovations to a greater extent than technical and technological innovations, affect the economic performance of such. Represented systems of management of innovative processes. The proposed measures of transition of enterprises to the innovation-investment model of production development.

Key words: innovation potential, innovation-investment model, enterprise management, economic efficiency, competitiveness.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Світові тенденції на практиці підтвердили, що подальший розвиток економіки забезпечується, передусім, конкурентоспроможністю іноваційного потенціалу суспільства і здатністю трансформувати його в позитивний комерційний результат.

Необхідність упровадження інновацій у діяльність підприємств України стимулюють конкурентна боротьба і ціла низка інших вимог ринку. Важливість їх використання також зумовлюється мінливими вимогами споживачів. Упровадження і дифузія інновації стає об'єктивною необхідністю на всіх етапах діяльності підприємства. Сучасний розвиток підприємств спрямований на створення іноваційних технологій, які сприятимуть залученню якомога більшої кількості клієнтів, максимальній кількості про-

дажів, завоюванню довіри гостя, формуванню позитивного іміджу підприємства.

У розвинутих країнах частка нових й удосконалених товарів, техніки і технологій становить понад 70% приросту ВВП. Україна належить до тих країн, чий рівень економічного стану не відповідає ступеню науково-технічного розвитку та освітнього потенціалу. Аналіз роботи підприємств України показує, що сьогодні зберігається тенденція падіння іноваційної активності виробничої сфери (табл. 1).

Зменшення обсягу впровадження інновацій призводить до зниження технологічної конкурентоспроможності, що зменшує можливості просування продукції підприємств на ринки збуту.

Цілком очевидно, що введення іноваційних технологій стало невід'ємною умовою підвищення конкурентоспроможності підприємства, а також сприяє поліпшенню якості обслуговування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Питання інноваційно-інвестиційної моделі розвитку підприємств обґрунтовується необхідністю переходу від індустріальної (інженерної) моделі розвитку до інноваційної, що зумовлюється необхідністю пошуку ефективних форм поширення інновацій.

Дослідженню теоретичних і практичних основ інноваційно-інвестиційної моделі розвитку підприємств присвячено багато праць В.П. Александрова, Ю.М. Бажала, В.М. Геєця, М.Л. Гончарова, Т. Гринько, Н.О. Маргіта, О.Л. Мицишин, І.М. Миценко, Х.П. Стельмах та ін.

Сьогодні немає чіткого пояснення, що входить до іноваційного портфелю потенціалу розвитку підприємств. Так, Т. Гринько розглядає інноваційний потенціал як сукупність природних і трудових ресурсів, організаційних та інформаційних компонентів, матеріальних умов [1, с. 56]. Тим самим автор не дає чіткого роз'яснення, що саме він розуміє під поняттями організаційних та інформаційних компонентів.

О.Л. Мицишин та Х.П. Стельмах дають визначення інноваційного потенціалу: інтелектуальні ресурси (патенти, ліцензії, технологічна документація тощо); матеріальні ресурси (технологічне та лабораторне устаткування); фінансові ресурси (власний, позичковий, венчурний капітал тощо); трудові ресурси (кваліфіковані кадри), інфраструктурні ресурси (техніко-технологічні підрозділи, патентно-правові відділи тощо) [2, с. 315].

Інновації пов'язують із процесом технологічної модернізації, переоснащення, вдосконалення виробництва, внаслідок чого набуваються специфічні, не існуючі досі характеристики та комбінації, що забезпечують розширення асортименту й урізноманітнення благ для задоволення потреб суспільства [3, с. 90].

Незважаючи на значну кількість наукових розробок із досліджуваної проблематики, низка теоретичних і практичних питань залишається недостатньо опрацьованою. Так, не повною мірою розкрито питання іновацій у сфері транспортно обслуговування, що сьогодні дуже стрімко розвивається.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою статі є вдосконалення теоре-

тичних основ і розроблення методичних засад із формування інноваційного забезпечення довгострокової економічної стійкості підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Інноваційна модель дає можливість якнайшвидше знаходити, оцінювати та використовувати інновації як об'єкт інтелектуальної власності. Низькі показники результативності інноваційного процесу є результатом відсталої інноваційної стратегії, недосконалої організації роботи з виявлення, вивчення та впровадження прогресивних інновацій на підприємствах.

Одним з актуальних завдань розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності є створення інноваційного попиту в Україні. Інноваційних проектів украї недостатньо, крім того, 80% із них є необґрунтованими маркетинговими прогнозами [4]. Це пояснюється тим, що розвиток виробництва не був продиктований інноваційним ринковим попитом, а наявні кошти витрачені на здійснення малоперспективних проектів і програм.

Застаріла й недосконала система управління інноваційною діяльністю на підприємствах України є основним гальмом інтенсифікації виробництва і забезпечення економічної стійкості. На поточний момент тільки 1/6 підприємств України впроваджує інновації [5].

Здійснення інноваційної діяльності потребує значних витрат ресурсів. У більшості підприємств немає вільних коштів для здійснення інноваційної діяльності, а великі ставки банківських відсотків за кредит роблять його практично недоступним для більшості підприємств. Це спонукає використовувати передусім упроваджені інноваційні розробки. Витрати на запозичені інноваційні розробки в 5–10 разів менші, ніж самостійні розробки, що дає значний вигравш у часі. Тому для конкурентоспроможного функціонування галузей економіки України в сучасних умовах особливого значення набувають безінвестиційні резерви росту ефективності виробництва – запозичення впроваджених інновацій.

При цьому важливим є застосування триніomialної моделі, яка широко використовується в маркетингових дослідженнях під час аналізу ризику і дає змогу оцінити результати за трьома шляхами: песимістичним, реалістичним та опти-

Таблиця 1

Основні показники інноваційної діяльності підприємств України

Найменування показників	Роки								
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1. Кількість підприємств, що впроваджували інновації	2181	1503	1491	1503	1506	1120	1120	958	999
2. Частка в загальній кількості підприємств, %	26,0	15,1	14,8	14,3	14,6	11,5	11,5	10,0	8,9

Джерело: складено на основі даних [6]

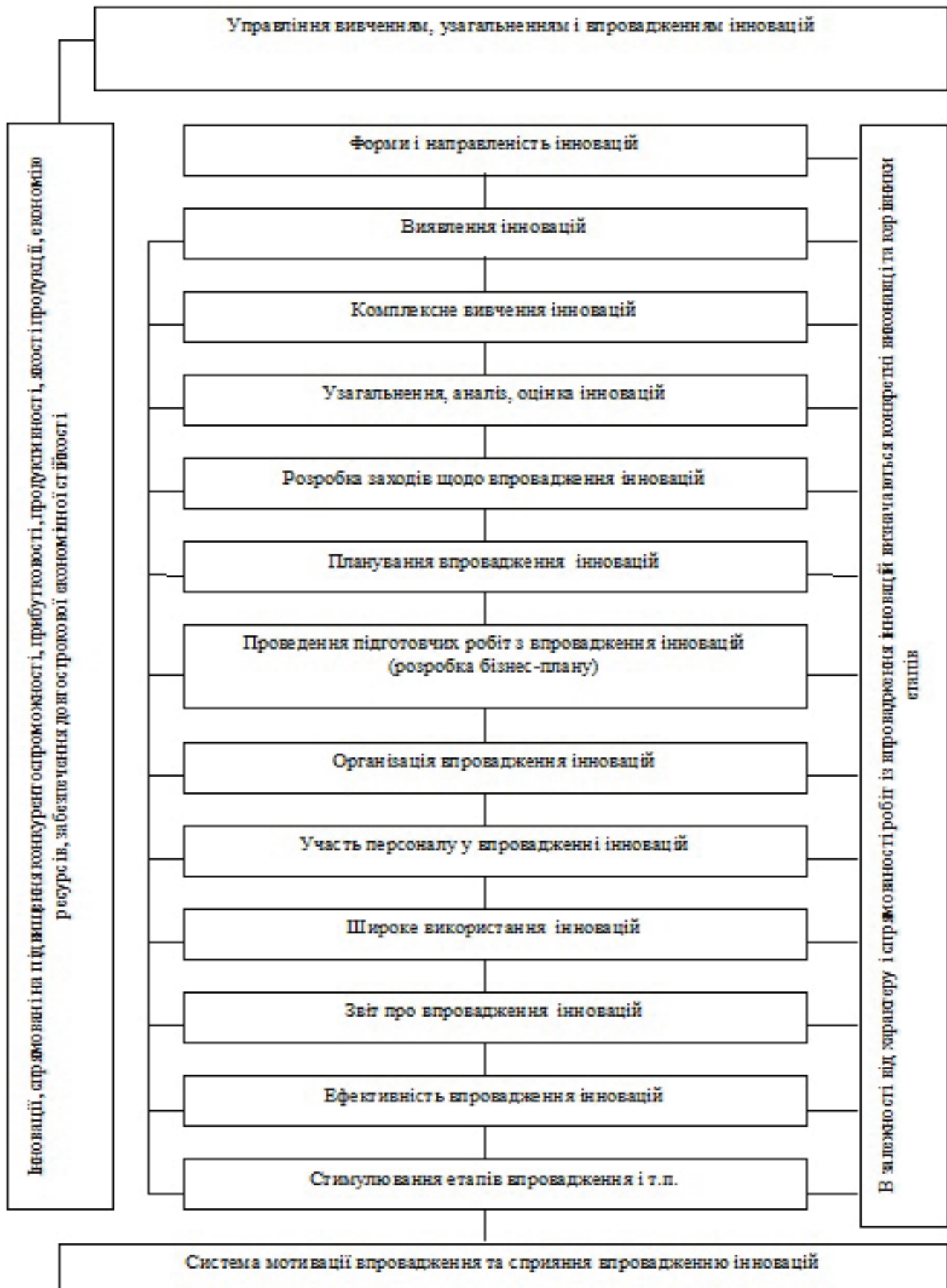

Рис. 1. Основні функції системи управління інноваційним процесом

містичним. Отримані кількісні показники можуть бути використані як об'єктивне джерело для прийняття управлінського рішення щодо доцільності реалізації інноваційного проекту [7, с. 69].

Якщо природні ресурси є вичерпним фактором росту ефективності, оскільки вони поновлювані, то інновації – прогресуючий фактор, тому що вони постійно поновлюються й є невичерпними. Впроваджені інновації в умовах ринкових відносин – найбільш дешевий і доступний ресурс. Їх використання не потребує значних капітальних вкладень.

Ефективне використання інновацій на підприємствах потребує створення системи виявлення, вивчення, відбору та впровадження інновацій. Для цього в наявній організаційній структурі підприємств необхідно створювати особливі тимчасові групи, які б займалися впровадженням інновацій. На рис. 1 показано основні функції системи управління інноваційним процесом.

Для оцінки економічної ефективності впровадження інновацій доцільно використовувати відносний показник ефективності у співставленні з показником ефективності застосування всього комплексу інноваційних заходів:

$$\Pi_i = \frac{E_i}{\sum E_i},$$

де Π_i – показник питомої ваги економічного ефекту від упровадження інновації в загальній сумі економічного ефекту, отриманого від реалізації комплексу інновацій;

E_i – економічний ефект застосування конкретної інновації;

$\sum E_i$ – загальний економічний ефект від упровадження інновацій у виробництво.

В управлінській сфері інновації більшою мірою, ніж техніко-технологічні інновації, впли-

вають на економічні показники (наприклад, організацію роботи за системою рівнодівок, підвищення рівня ритмічності).

Для того щоб підприємства змогли перейти на інноваційно-інвестиційну модель розвитку виробництва, необхідно здійснити такі заходи:

– ввести механізм державного замовлення на впровадження інновацій у виробництво;

– залучити в процес інвестування лідерів світового високотехнологічного бізнесу, тобто створити вигідні умови для вкладання грошей саме в українські підприємства;

– забезпечити розвиток інноваційних структур, тобто різноманітних форм об'єднання зусиль науки, освіти, виробництва і фінансового капіталу;

– здійснити перехід від державного фінансування до державного інвестування прикладних розробок, науково-технічних програм та інноваційних проектів;

– забезпечити кредитування з більш низькими ставками та зацікавити банки вкладати гроші в інноваційні проекти.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. У сучасних умовах структурно-інноваційної перебудови економіки країни проблема розроблення дієвого механізму управління довгостроковою економічною стійкістю – це об'єктивна реальність, яка виникла на практиці й підлягає всебічному глибокому дослідженню та ефективному науково-методологічному забезпеченню. Організаційно-економічний механізм управління довгостроковою економічною стійкістю підприємств повинен ґрунтуватися на принципах стратегічного менеджменту і включати концептуальну модель управління, структурні схеми забезпечення економічної стійкості підприємства, систему елементів механізму управління економічною стійкістю, а також функціональний механізм управління.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гринько Т. Щодо інноваційного потенціалу як складової частини інноваційної активності підприємств. К.: Інноваційний аспект, 2010. С. 56–58.
2. Мицишин О.Л., Стельмах Х.П. Інвестиційно-інноваційний розвиток підприємств. Львів: Львівська політехніка, 2011.
3. Маргіта Н.О. Проблеми та перспективи впровадження інноваційно-інвестиційної моделі економічного розвитку в Україні. Наук. вісн. Ужгород. ун-ту. Економіка. 2013. Вип. 41. С. 89–93.
4. Україна у вимірі економічних знань / В.М. Геєць, В.П. Александрова, Ю.М. Бажал; за ред. В.М. Геєця. К.: Основа, 2006. 592 с.
5. Миценко І.М. Безпека життєдіяльності: організаційно-економічні та соціальні аспекти управління. Донецьк: ІЕП НАН України, 2004. 382 с.
6. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Олєфіренко О.М. Методичний інструментарій оцінювання ефективності реалізації інноваційних проектів на прикладі машинобудівного підприємства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство». 2017. Вип. 13. Ч. 2. С. 65–70.